

Bewustwo(o)rding

Didactiseren

door René Berends

Onlangs kocht mijn zoon een mooi tweedehands speelgoed-IKEA-keukentje met alles d'r op en d'r aan. Mijn kleindochter van anderhalf was er blij mee. Ze pakte meteen een plastic banaantje en appeltje, deed ze in een pannetje en begon met een vork te roeren. Toen oma even later in de echte keuken pannenkoeken ging bakken, verslaptte echter de aandacht voor het speelgoed. Ze wilde op de arm en met een paar dwingende gebaren en kreten, werd me duidelijk gemaakt, dat ze wilde helpen om het beslag te roeren. Ik speelde natuurlijk de rol van de ideale opa, zodat niet veel later de halve keuken onder het beslag zat. Kinderen willen 'voor het echie'. Als je aardappels aan het jassen bent, willen ze de geschildre exemplaren in de pan met water plonsen. Geef je planten water, dan graaien ze je de gieter uit handen en moet de auto gewassen worden, dan zijn ze maar wat trots als ze als een volleerd brandweerman met de tuinslang het sop van de auto spoelen.

Ruim honderd jaar geleden ontstonden ideeën over een meer kindgerichte opvoeding en begonnen volwassenen zich te beseffen dat het kind iets eigens heeft en niet een volwassene in zakformaat is. Men ging voor het onderwijs aanschouwelijke speelleermaterialen ontwikkelen en voor de thuismarkt ontstond er een enorme speelgoedindustrie. Maar waar Montessori de kinderen in haar casa dei bambini destijds nog met porseleinen serviesgoed liet spelen en haar kleuters met een doekje en wat koperpoets nog allerlei koperen spulletjes poetsten, is het aanbod van de Heutinks van deze wereld tegenwoordig zo groot, dat we bijna vergeten zijn dat kinderen 'voor het echie' willen.

Dat 'voor het echie' geldt ook bij het lezen. Kinderen houden van verhalen en ze zijn van nature nieuwsgierig naar de wereld. En als we de rijkste teksten gebruiken om ze tot die wereld van verhalen en informatie door te laten dringen, dan zijn kinderen echt gemotiveerd. Ze willen immers alles weten van het slurfhondje en of het waar is dat potvissen die op het strand aanspoelen, echt kunnen ontploffen!



Helaas is het leesmateriaal dat op scholen gebruikt wordt, niet van die rijke kwaliteit, maar bijna altijd wordt er 'gedidactiseerd' leesmateriaal ingezet. Dat zijn teksten die geschreven zijn vanuit een didactisch oogmerk en ontdaan van overbodigheden en moeilijkheden. Het zijn teksten op een bepaald leesvaardigheidsniveau en bedoeld om er een aantal specifieke strategieën, vaardigheden of moeilijkheden mee te oefenen. Berucht zijn de antiquarische boekjes over de twee kabouters Rap en Duf. Die namen waren spreekwoordelijk. Het ging om rap leren lezen en duffer kon het echt niet zijn. Ook nu zijn er nog veel van dit soort derderangsteksten van tweederangsauteurs: slappehaptteksten zonder jus en gebrek van taal en inhoud. Wie wordt er nou blij van teksten als: kip - kip kip - kip kip kip - ei! - tok!

Natuurlijk zijn teksten op niveau nodig om te oefenen en is het zo dat (veel) te moeilijke teksten beginnende lezers kunnen frustreren. Maar het gebruik van al die gedidactiseerde teksten kan wel eens de oorzaak zijn, waarom onze kinderen zo gedemotiveerd zijn geraakt voor lezen. Er zijn volgens de periodieke Pisa- en Pirls-onderzoeken maar een paar landen in de wereld zijn, waar kinderen een nog grotere hekel aan lezen hebben.

Door het overdadige aanbod van gedidactiseerde teksten en boeken zouden we bijna vergeten dat het toch vooral gaat om 'real life skills', om vaardigheden die leerlingen in de echte wereld straks nodig hebben. En daar zijn 'echte' teksten voor nodig. Tekstkwaliteit is geen luxe, maar bittere noodzaak.